

Sygn. akt III AUa 478/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Lena Jachimowska (spr.)
Sędziowie	SSA Antonina Grymel SSA Gabriela Pietrzyk - Cyrbus
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 18 marca 2015r. w Katowicach

sprawy z odwołania M. M. (M. M.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek apelacji ubezpieczonej M. M.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach

z dnia 19 grudnia 2013r. sygn. akt XI U 2185/13

uchyla zaskarżony wyrok wraz z poprzedzającą go decyzją organu rentowego i przekazuje sprawę Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. do ponownego rozpoznania.

/-/SSA A. Grymel /-/SSA L. Jachimowska /-/SSA G. Pietrzyk-Cyrbus

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 478/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5 lipca 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonej M. M. prawa do renty rodzinnej od dnia 1 kwietnia 2013r. wskazując, iż orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 14 czerwca 2013r. nie stwierdzono niezdolności ubezpieczonej do pracy.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczona zarzucając jej niezgodność z decyzją

z dnia 6 kwietnia 2011r., przyznającą jej na stałe prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu, wskazała, iż została wezwana na badania lekarskie, gdyż - jak wyjaśniono - w następstwie błędu organu rentowego nieprawidłowo w decyzji z dnia 6 kwietnia 2011r. stwierdzono prawo do świadczenia na stałe. Konsekwencją ponownych badań lekarskich było pozbawienie jej prawa do renty rodzinnej, mimo pozostawania w leczeniu psychiatrycznym z powodu depresji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosząc o jego oddalenie, podtrzymał dotychczasowe stanowisko. Nadto podniósł, że Lekarz orzecznik orzeczeniem z dnia 9 marca 2011r. uznał ubezpieczoną za częściowo niezdolną do pracy do 31 marca 2012r., o czym w dniu badania poinformowano ubezpieczoną. Decyzją z dnia 6 kwietnia 2011r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do renty rodzinnej, błędnie ustalając, iż prawo do świadczenia przysługuje na stałe.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 19 grudnia 2013r., sygn. XI U 2185/13 oddalił odwołanie.

Z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że urodzona w dniu (...) M. M. w dniu 10 października 2009r. zawarła związek małżeński z L. M.. Małżonkowie z małżeństwa nie posiadali wspólnych dzieci. Mąż odwołującej zmarł w dniu 23 lipca 2010r. Po rozpoznaniu wniosku ubezpieczonej z dnia 2 lutego 2011r. o przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu i uznaniu przez Lekarza orzecznika orzeczeniem z dnia 9 marca 2011r. częściowej niezdolności do pracy do dnia 31 marca 2012r., organ rentowy decyzją z dnia 6 kwietnia 2011r. przyznał wnioskodawczyni prawo do świadczenia, błędnie ustalając, iż przysługuje ono na stałe. Ubezpieczona w dniu badania otrzymała orzeczenie lekarskie.

Dalej Sąd Okręgowy ustalił, że pismem z dnia 27 marca 2013r. organ rentowy poinformował ubezpieczoną, że w celu dalszej wypłaty świadczenia, ubezpieczona winna złożyć zaświadczenie o stanie zdrowia. Decyzją z dnia 16 kwietnia 2013r. organ rentowy wstrzymał od dnia 1 kwietnia 2013r. wypłatę renty rodzinnej. W dniu 5 kwietnia 2013r. ubezpieczona złożyła wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty rodzinnej. Zarówno lekarz orzecznik, orzeczeniem z dnia 7 maja 2013r., jak i Komisja Lekarska ZUS, orzeczeniem z dnia 14 czerwca 2013r. stwierdzili, że w aktualnym stanie zdrowia ubezpieczona jest zdolna do pracy.

Na podstawie opinii biegłej psychiatry Sąd pierwszej instancji ustalił, że ubezpieczona cierpi na zaburzenia depresyjno - lękowe mieszane. W badaniu nie stwierdzono objawów z kręgu zaburzeń afektywnych, zaburzeń poznawczych, obniżenia poziomu intelektu, co nie stanowi przesłanki do orzekania o częściowej bądź całkowitej niezdolności do pracy.

Sąd Okręgowy wskazał, iż nie podzielił zgłoszonych do opinii zastrzeżeń ubezpieczonej, uznając je za bezzasadne w świetle fachowej opinii biegłej, dysponującej wysokim poziomem wiedzy.

Dokonując oceny prawnej roszczenia ubezpieczonej, Sąd Okręgowy powołując się na niekwestionowane wyniki postępowania dowodowego, stwierdzając brak przesłanek, warunkujących prawo do renty rodzinnej na podstawie art.70 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, oddalił odwołanie jako bezzasadne, w oparciu o art.477¹⁴ § 1 k.p.c.

Wyrok apelacją zaskarżyła ubezpieczona nie formułując wniosków, ponowiła argumentację odwołania, uzupełniając ją - poprzez odwołanie się do treści art.70 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r.- argumentacją, iż w art.70 „nigdzie nie pisze na jaki czas ma być niezdolna do pracy, całkowicie czy częściowo i czy przysługuje jej renta na stałe czy też czasowa. Pozostawia się to więc do dowolnej interpretacji organów ZUS, a ten powiada, że przyznał mi tą rentę omyłkowo ? Stwierdza to po dwóch latach ? Nie informuje mnie o żadnym błędzie ze swojej strony tylko podstępem dosłownie wymusza na mnie podpisanie wniosku o ponowne ustalenie praw do renty, którą w aktach mam na stałe ? (...). Jakim prawem można cofnąć komuś świadczenie wcześniej przyznane, podpisane i opieczetowane przez ZUS ?”

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja w dążeniu do wzruszenia zaskarżonego wyroku jest usprawiedliwiona w stopniu wymagającym uchylecia zaskarżonego wyroku wraz z poprzedzającą go decyzją organu rentowego.

Niespornym jest, że 43-letniej w dacie wniosku o rentę rodzinną po zmarłym mężu ubezpieczonej organ rentowy ustalił prawo do renty rodzinnej na podstawie art.70 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie tekst jednolity: Dz. U. z 2013r., poz.1440 - dalej jako ustawa), gdyż w chwili śmierci męża była częściowo niezdolna do pracy z powodu dolegliwości psychicznych, co stwierdził, po konsultacji psychiatrycznej, Lekarz orzecznik orzeczeniem z dnia 9 marca 2011r., uznając, że orzeczona niezdolność do pracy ma charakter okresowy i trwać będzie przez okres jednego roku.

Organ rentowy zakwestionował występowanie spornej przesłanki po przedłożeniu przez ubezpieczoną w dniu 5 kwietnia 2013r. zaświadczenia o stanie zdrowia. Wyniki badań organów orzecznich pozwanego organu rentowego, wsparte oceną specjalisty psychiatry konsultanta ZUS, stwierdzających brak niezdolności wnioskodawczyni do pracy, stanowiły podstawę decyzji odmawiającej prawa do dotychczasowego świadczenia od dnia 1 kwietnia 2013r.

Sąd Okręgowy skupił się na weryfikacji istnienia spornej niezdolności do pracy, daty jej powstania oraz charakteru, ustalając, w oparciu o opinię biegłej psychiatry, że ubezpieczona aktualnie nie jest niezdolna do pracy i jakkolwiek w postępowaniu apelacyjnym zostało ustalone, że nastąpiła istotna poprawa stanu zdrowia w odniesieniu do stanu z daty badania orzeczniczego w dniu 9 marca 2011r. (ustąpienie objawów psychopatologicznych w przebiegu zaburzeń adaptacyjnych), to jednak w ogóle uszła uwadze Sądu Okręgowego, inna zasadnicza w niniejszym sporze kwestia, na której winno było skoncentrować się procedowanie Sądu, a to; prawomocna decyzja z dnia 6 kwietnia 2011r., przyznająca skarżącej prawo do stałej renty rodzinnej oraz nieprawomocna decyzja z dnia 27 marca 2013r., wstrzymująca wypłatę świadczenia od dnia 1 kwietnia 2013r.

Już w odwołaniu skarżąca poddawała w wątpliwość zasadność wzruszenia prawomocnej decyzji, której podstaw do weryfikacji nie przedstawiła sama ubezpieczona. To organ rentowy z urzędu dokonał ponownej oceny uprawnień ubezpieczonej do renty rodzinnej i rozstrzygnął o prawie do świadczenia zaskarżoną decyzją z dnia 5 lipca 2013r., nie wskazując podstawy prawnej jej wydania. Nie budzi wątpliwości Sądu drugiej instancji, że organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do dotychczasowego świadczenia na podstawie art.114 ust.1 ustawy, lecz nie wskazał na jakiej przesłance oparł swą ocenę. Tych braków decyzji nie dostrzegł Sąd pierwszej instancji i nie zarządził zwrotu sprawy organowi rentowemu w trybie art.467 §4 zdanie drugie k.p.c. Z tego względu koniecznym stało się wydanie orzeczenia kasatoryjnego obejmującego zaskarżony wyrok wraz z poprzedzającą go decyzją z dnia 5 lipca 2013r.

Jeżeli organ rentowy dokona ponownej oceny uprawnień skarżącej do renty rodzinnej na podstawie art.114 ust.1 ustawy wówczas wskaże w decyzji jej podstawę prawną i faktyczną.

W tym miejscu wypada przypomnieć, że ustawodawca w art.114 ust.1 ustawy upoważnił organ rentowy do ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Powołany przepis stanowi więc podstawę pozwalającą na zmianę prawomocnej decyzji tak w sytuacji, gdy osoba, której odmówiono prawa do świadczenia w związku z nieudowodnieniem faktu spełnienia wszystkich wymaganych przez prawo warunków, przedstawi nowe dowody uzyskane już po wydaniu decyzji potwierdzające to prawo, jak i wtedy, gdy z nowych dowodów czy okoliczności wynika brak podstaw do przyznania świadczenia. W obu przypadkach

organ rentowy może dokonać odmiennej oceny dowodów, które były podstawą odmowy przyznania świadczenia lub podstawą jego przyznania.

Sformułowanie zawarte w powołanej normie; „ujawnione” okoliczności, wskazuje, że przepisem tym objęto tylko okoliczności nieznanne organowi rentowemu w chwili wydania decyzji. Są to zarówno okoliczności, na które strona ubiegająca się o świadczenie nie mogła powołać się w poprzednim postępowaniu, jak i te, które winny być znane organowi rentowemu, gdyby dołożył minimum staranności, a które w następstwie niedbalstwa, błędu czy przeoczenia nie zostały uwzględnione przy rozstrzygnięciu wniosku zainteresowanego (vide: np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2001r. sygn. akt II UK 182/00, OSNP 2002r. Nr 17, poz. 419; z dnia 28 stycznia 2004r. , sygn. akt II UK 228/03, OSNP 2004r. Nr 19, poz. 341, z dnia 23 listopada 2004r. sygn. akt I UK 15/04, OSNP 2005r. Nr 11, poz. 161 oraz J. K. - Ponowne ustalenie prawa do świadczeń emerytalno-rentowych, PiZS 2004 Nr 6, str. 26). Z kolei nowe dowody, o których mowa w tym przepisie, to dowody, które mogą stanowić podstawę do uznania, że dotychczas zebrane dowody są niewiarygodne.

Z powyższego wynika, że nieprzedstawienie nowych dowodów lub nieujawnienie okoliczności, z których wynika, że prawo do świadczenia nie istnieje, nie daje podstaw do "wznowienia postępowania" (ponownego ustalenia prawa do świadczeń) w trybie art. 114 ust. 1 ustawy (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2003r., sygn. akt II UK 146/02 - dotąd niepublikowane, w którym powołano się także na pogląd Sądu Najwyższego zawarty w wyroku z dnia 5 października 1994r., III ARN 46/96, - OSNAPiUS 1995 nr 5, poz. 58 - według którego "zasadę ochrony osób, które nabyły prawa w dobrej wierze należy rozumieć również w ten sposób, iż uchybienia organu administracji nie mogą powodować ujemnych następstw dla obywatela działającego w dobrej wierze").

Aprobując w pełni, należy stwierdzić za Sądem Najwyższym, że odmienna ocena dowodów dołączonych do wniosku o emeryturę lub rentę, przeprowadzona przez organ rentowy po uprawomocnieniu się decyzji przyznającej świadczenie, nie jest okolicznością uzasadniającą wszczęcie z urzędu postępowania o ponowne ustalenie prawa do świadczeń na podstawie art. 114 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (vide: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2003r. sygn. akt III UZP 5/03, OSNP 2003/18/442). Taką ocenę (ponowną) umożliwi jednak uzyskanie nowych dowodów lub ujawnienie okoliczności nieznanymi organowi w chwili orzekania o prawie do świadczenia, mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Bowiem bezpośrednim celem ponownego ustalenia prawa do świadczeń jest rozstrzygnięcie o uprawnieniach rentowych zainteresowanej według stanu faktycznego istniejącego z chwili wydania weryfikowanej decyzji. Ponowne ustalenie w trybie przepisu art.114 ustawy stanowi nadzwyczajną kontynuację poprzedniego postępowania przed organem rentowym (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2000r. II UKN 41/00 Prok. I Pr. 2001, nr 6, poz. 39), zmierzając do podważenia decyzji organu rentowego, niezależnie od tego czy uprawomocniła się ona na skutek upływu terminu do wniesienia odwołania, czy też rozstrzygnięcia sądu. Uregulowanie art.114 ustawy różnicuje jedynie kompetencje organu rentowego w zależności od okoliczności, w jakich nastąpiło uprawomocnienie się weryfikowanej decyzji rentowej. Wyrazem tego są odrębne regulacje zawarte w omawianej normie prawnej - ust.1 i ust.2.

Podobnie jak zaskarżona decyzja z dnia 5 lipca 2013r., także decyzja z dnia 27 marca 2013r. jedynie powołuje się na przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Decyzja ta nie tylko nie wskazuje przepisu ustawy, uzasadniającego wstrzymanie wypłaty renty rodzinnej od 1 kwietnia 2013r., ale też stwierdza, iż została wydana w rozpoznaniu wniosku ubezpieczonej z dnia 27 marca 2013r., a takiego brak w aktach rentowych. Zresztą sama skarżąca przeczy by inicjowała postępowanie przed organem rentowym do chwili, gdy została niejako „przymuszona” do złożenia wniosku o rentę rodzinną w dniu 5 kwietnia 2013r., już po wydaniu decyzji z dnia 27 marca 2013r. i wstrzymaniu wypłaty renty. We wskazanym dniu

ubezpieczona złożyła również pismo z dnia 5 kwietnia 2013r., stanowiące odwołanie od decyzji z dnia 27 marca 2013r., któremu organ rentowy w ogóle nie nadał biegu - nie przekazał odwołania do sądu.

Reasumując; organ rentowy rozważy czy zostały spełnione przesłanki z art.114 ust.1 ustawy do ponownego ustalenia prawa ubezpieczonej do renty rodzinnej oraz nada bieg odwołaniu od decyzji z dnia 27 marca 2013r.

Uwzględniając powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł po myśli art.477^{14a} k.p.c.

/-/SSA A. Grymel /-/SSA L. Jachimowska /-/SSA G. Pietrzyk-Cyrbus

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JM